

STICHTING DE TOEVLUCHT

JAARVERSLAG 2018

VOORWOORD

De Toevlucht organiseerde in 2018 voor het vijfde jaar een nachtopvang voor ongedocumenteerde mannen. We vingden onze gasten op in De Maliehof aan de Maliebaan. In deze prachtige tuinwoning konden we deze mannen zonder papieren een goed onderdak bieden. Deze opvang vond in alle rust plaats. De opvang werd uitgevoerd in goede samenwerking met het Leger des Heils.

De kosten van de huisvesting van de opvang werden, evenals de personele kosten in belangrijke mate betaald vanuit de financiële bijdrage van de gemeente Utrecht. De gemeente kon deze kosten in 2018 niet meer bij het Rijk declareren.

De opvang was door de inzet van onze vrijwilligers succesvol. Iedere nacht waren er twee van de vrijwilligers als nachtwacht in de opvang aanwezig. Het Leger des Heils was beschikbaar in geval van calamiteiten. Onze gasten worden begeleid door Vluchtelingenwerk. Daardoor was er sprake van een goede doorstroming. Afhankelijk van de geschiedenis van onze gasten stroomde ze na verloop van tijd door naar een andere vorm van opvang of naar een andere woonvorm omdat ze alsnog een verblijfsvergunning hebben gekregen. Incidenteel keerden gasten terug naar het land van herkomst. De toelating van onze gasten verliep via het Aanmeldloket voor ongedocumenteerden dat we samen met Vluchtelingenwerk, STIL en De Weerdsingel beheren. Door de medewerkers van het aanmeldloket werden de gasten aangemeld voor een locatie die bij hen paste.

Toevlucht hanteerde een ruime toelating, dit leidde tot een grote wachtlijst voor onze opvang. In het verslagjaar werden de criteria voor plaatsing op verzoek van en in overleg met de gemeente Utrecht en andere organisaties aangescherpt. Ook de opvang van de zogenaamde Dublinclaimanten werd afgebouwd, dat was mede op verzoek van het Rijk. Daardoor werd de wachtlijst die in 2017 was ontstaan snel kleiner. Na de zomer was de wachtlijst verdwenen en was er weer ruimte voor schrijnende gevallen.

De organisatie van de nachtopvang is zowel bestuurlijk als voor de daadwerkelijke uitvoering vrijwel geheel in handen van vrijwilligers. Dit is mogelijk door de praktische aansturing van het werk door de coördinator en de gastencontactpersoon. We zijn dankbaar voor de inzet van allen. Tijdens de lange kabinetsformatie in 2017 is ook gesproken over de opvang van ongedocumenteerden. Er werd besloten dat er verspreid in het land 5 proeflocaties voor LVV's (Landelijke Vreemdeling Voorziening) zouden komen. Ook werd nogmaals duidelijk dat er geen plaats zou zijn voor de zogenaamde Dublinclaimanten.

We spreken als Toevlucht onze zorg uit over deze ontwikkeling, gezien de kwetsbaarheid van deze vaak jonge mannen, en denken mee hoe we de mannen die in Utrecht op straat staan kunnen voorzien van een bed. In 2018 waren de bedden in de nachtopvang een groot deel van het jaar bezet.

Rutger Oolbekkink
Voorzitter

Jan de Kruijf
Secretaris

GESCHIEDENIS

De gemeenteraad van Utrecht besloot in 2010 dat mensen zonder binding met Utrecht, waaronder de ongedocumenteerden, niet meer in de reguliere nachtopvang (Sleep Inn en NOIZ) mochten slapen. Hen werd geen toegang meer tot deze reguliere nachtopvang toegestaan. Daarom werden er activiteiten ontplooid om ongedocumenteerden een ander onderdak te bieden. Het resultaat was dat in december 2013 door Stichting De Toevlucht een nachtopvang voor mannen startte omdat de initiatiefnemers vonden dat mensen, ook zij die geen papieren hadden, niet op straat behoren te slapen. Vrouwen konden veelal opgevangen worden door Huize Agnes.

Stichting De Toevlucht Utrecht werd opgericht op 11 december 2013, de datum waarop de stichtingsakte bij de notaris werd ondertekend door de voorzitter en de secretaris.

De doelstelling van de stichting is bij de oprichting als volgt geformuleerd:

‘De doelstelling van de stichting is het bieden van een veilig avond- en nachtverblijf voor ongedocumenteerde medemensen in de Utrechtse samenleving en verder al hetgeen hiermee in de ruimste zin verband houdt’.

De stichting probeert het doel onder meer te bereiken door:

- A. het in standhouden van een avond- en nachtverblijf;
- B. het verschaffen van door de doelgroep aangegeven noodzakelijke middelen passend bij voornoemde onder A.;
- C. het creëren van bewustwording op het gebied van mensenrechten en migratie;
- D. het samenwerken met andere organisaties en instellingen;
- E. het verwerven van financiële en andere middelen.

De initiatiefnemers vonden dat de opvang aanvullend moest zijn op bestaande voorzieningen. Daarnaast was de idee dat de opvang sober zou moeten zijn. De opvang was een opvang ‘Onder Protest’. De opvang was in eerste aanleg een winternachtopvang, maar al in 2014 werd de winteropvang in de zomer gecontinueerd. Daardoor ontstond de situatie van een opvang gedurende het gehele jaar.

Bij de start van De Toevlucht kreeg zij een half jaar steun vanuit de PKN (Protestantse Kerk Nederland), vanuit de lokale Diaconie van de Protestantse Gemeente Utrecht, Caritas de Rooms Katholieke kerk en Kerken in Actie. Deze steun maakte de start van onze onafhankelijke stichting mogelijk.

Na de overname van de financiering van de nachtopvang door de burgerlijke overheid zijn de contacten met de kerkelijke organisaties gebleven.

De Toevlucht is sinds de financiering door de gemeente Utrecht geen ‘opvang onder protest’ meer.

DE HUIDIGE SITUATIE

De stroom van vluchtelingen naar Nederland is afgenomen. Er was in 2015 al sprake van een flinke daling ten opzichte van de jaren daarvoor. Deze daling zette zich voort in 2016 en 2017.

In 2016 vroegen 18.171 mensen asiel aan in Nederland. In 2017 daalde het aantal verder naar 14.716 aanvragen. Deze daling was ongetwijfeld een gevolg van de afspraken tussen Europa en Turkije over de opvang in de regio.

Deze afspraken leidden er toe dat meer vluchtelingen vanuit Libië per boot naar Europa, en met name naar Italië, gingen. Via deze vluchtweg verdronken in 2017 meer dan 5000 mensen in de Middellandse Zee. In 2018 werd deze weg naar Europa aanzienlijk bemoeilijkt door de nieuwe Italiaanse regering.

Wereldwijd waren in 2017 65,6 miljoen mensen op de vlucht. Daarvan verlieten 17,2 miljoen mensen hun land. 40,3 miljoen mensen waren op de vlucht in hun eigen land. De cijfers van 2018 zijn nog niet gepubliceerd.

Ondanks dat de vluchtelingenstroom in de afgelopen jaren daalde nam het aantal mannen dat een slaapplek bij De Toevlucht zocht niet af. In het verslagjaar 2016 en 2017 nam het aantal aanvragen zodanig toe dat er een wachtlijst ontstond. Het ontstaan van deze lijst was mede het gevolg van de instroom van vluchtelingen die in andere lidstaten Europa binnenkwamen (de zogenaamde Dublinclaimanten).

Op verzoek van en in overleg met de gemeente Utrecht werd in het verslagjaar (2018) besloten om de regiobinding met Utrecht strenger te hanteren en voorlopig geen Dublinclaimanten meer toe te laten. Mede daardoor verdween in de 2e helft van het verslagjaar de wachtlijst en waren in het najaar niet alle bedden meer bezet. Toen er zich opnieuw Dublinclaimanten meldden en er sprake was van schrijnende situaties, hebben we weer enkele Dublinclaimanten toegelaten. Dit past tenslotte in onze filosofie dat we vinden dat er geen mensen op straat behoren te slapen. Ten tijde van de wachtlijst was dit wel het geval en dat betreuren we.

LVV

Om uitvoering te geven aan de afspraken in het regeerakkoord van Rutte 3 over de opvang van ongedocumenteerden spraken 5 grote gemeenten met de regering af om een pilot voor een LVV (Landelijke Vreemdeling Voorziening) te starten. Naast Amsterdam, Rotterdam, Groningen en Eindhoven meldde ook de gemeente Utrecht zich aan. Daartoe startte de gemeente gesprekken met de NGO's die zich al bezig hielden met de opvang van ongedocumenteerden in Utrecht. Wij deden uiteraard mee en we brachten onze opvattingen over het opvangen van ongedocumenteerden in.

Belangrijk daarbij was dat de gemeente en de NGO's zoveel mogelijk de situatie van 2017 wilden handhaven. De gesprekken over de samenwerking tussen gemeente en NGO's verliepen in een goede sfeer. Twee zaken sprongen er in de gesprekken uit: de Dublinclaimanten en het toezicht door de DT & V (Dienst Terugkeer en Vertrek). Nederland kan Dublinclaimanten terugsturen naar het land van de EU waar ze zijn binnengekomen mits ze daar zijn geregistreerd. Vluchtelingen die geen verzoek hebben ingediend maar zijn doorgereisd kunnen probleemloos in Nederland blijven voor de afhandelingen van hun asielaanvraag. De rol van DT & V in het kader van de pilot LVV zal zich beperken tot overleg over de afhandeling van complexe situaties. Begin 2019 zal de pilot van de LVV in Utrecht starten.

ORGANISATIE

HET BESTUUR 2018	DAGELIJKSE LEIDING 2018
Voorzitter Rutger Oolbekkink	Coördinator nachtopvang Ageeth Weelink
Secretaris Jan de Kruijf	Gastencontactpersoon Hans-Peter Nijman
Penningmeester Bert Belle	Contactpersoon bestuur Wim Bos
Leden Lex Jansen	Contactpersoon LdH Frank Vader
Wim Bos	
Frank Vader	
Renée Brouwer (sinds november 2018)	
RAAD VAN ADVIES	GEESTELIJKE VERZORGING
Marieke Witzier	Pastor Marieke Silleviss Smitt
Marieke Silleviss Smitt	

Het bestuur bestond in 2018 uit 7 personen. Het bestuur werd bijgestaan door de Raad van advies. De betaalde coördinator heeft de dagelijkse leiding van de nachtopvang. Zij is aangesteld voor 0,67 fte. Zij roostert voor de begeleiding en het toezicht op de gasten de vrijwilligers (zogenoemde nachtwachten) in en zorgt ervoor dat de randvoorwaarden, die nodig zijn voor een goede opvang geregeld worden. Daarnaast is zij het eerste aanspreekpunt voor de vrijwilligers.

De coördinator neemt in haar functie deel aan het Utrechtse hulpverlenersoverleg. In dit overleg zijn alle organisaties vertegenwoordigd die betrokken zijn bij de vragen rond de ongedocumenteerden. Daarnaast overlegde zij samen met de gastencontactpersoon met STIL en Vluchtelingenwerk over het plaatsen van gasten in de opvang. Dit werd in de loop van het verslagjaar bepaald bij het Aanmeldloket.

De gastencontactpersoon was voor het vervullen van zijn functie regelmatig in de opvang aanwezig. Hij is evenals de coördinator een betaalde kracht en is aangesteld voor 10 uur.

De vraagpunten rond de organisatie van de opvang worden in eerste instantie besproken in het werkoverleg dat zeer regelmatig plaatsvindt. Twee bestuursleden, de coördinator en de gastencontactpersoon nemen deel aan dit overleg. Beleidsmatige zaken komen aan de orde in de bestuursvergaderingen. Het bestuur vergaderde in het verslagjaar zevenmaal. Deze vergaderingen werden bijgewoond door de coördinator, de gastcontactpersoon en de Raad van Advies.

Marieke Silleviss Smitt was wekelijks in de nachtopvang aanwezig voor de geestelijke begeleiding van de gasten. Marieke Silleviss Smitt is als pastor in dienst van de Diaconie van de Protestantse Gemeente Utrecht (PGU).

Voor de BHV wordt gebruik gemaakt van de aanwezige medewerker van het Leger des Heils op de locatie van de nachtopvang. De beveiligers van het Leger des Heils kunnen worden ingeschakeld bij calamiteiten. Zij schakelen desgewenst hulpdiensten in. In het verslagjaar is de inzet van de BHV niet nodig geweest.

GASTEN

Gasten worden in de nachtopvang toegelaten als zij over een voucher beschikken. Deze voucher werd tot medio 2018 na een intakegesprek afgegeven door STIL. In de loop van 2018 is deze intake overgenomen door het Aanmeldloket. In het intakegesprek wordt nagegaan wat de situatie is waarin de vluchteling verkeerd en uit welke regio hij afkomstig is. Mannen met ernstige medische of psychische problemen worden niet aangemeld voor Toevlucht.

Het Aanmeldpunt wordt bemenst door medewerkers van Vluchtelingewerk, De Weerdsingel, De Toevlucht en STIL. Het Aanmeldloket wordt apart gefinancierd door de gemeente. De gastencontactpersoon neemt namens De Toevlucht deel aan het werk van het Aanmeldpunt.

De opvang verliep in 2018 zonder noemenswaardige incidenten. De belofte aan de buurtbewoners dat zij niets van ons verblijf aan de Maliebaan zouden merken is waargemaakt.

In het begin van 2018 was de nachtopvang steeds vol. Later in het jaar was er niet altijd een volledige bezetting. Ook gebeurde het dat mannen aan wie een bed was toegezegd niet kwamen opdagen.

Gasten waarvan bleek dat ze een alternatieve opvangplek hadden, werden niet meer toegelaten.

Op gasten die regelmatig elders sliepen werd enige druk uitgeoefend om hen definitief buiten de opvang te laten slapen. Een bestuurslid, de coördinator en de gastencontactpersoon hadden hierover regelmatig overleg met hen.

In 2018 sliepen er 57 unieke gasten in de opvang. In 2018 kwamen er 33 nieuwe gasten bij ons slapen. Een belangrijk deel van onze gasten (ca. 35 %) stroomde binnen 3 maanden door naar een nieuwe bestemming. 56 % was na 6 maanden vertrokken. Redenen voor hun vertrek was dat de gasten konden doorstromen naar een andere locatie (voor 24 uursopvang). Een aantal van hen konden direct naar de rijksopvang en kreeg alsnog een verblijfsvergunning. Ook keerden enkele gasten terug naar hun geboorteland. Een deel van de mannen ging slapen in "hun netwerk". Uiteindelijk namen binnen 2018 81 % van onze gasten afscheid.

De gasten krijgen naast bed, bad en brood ook begeleiding wat we als voorwaarde stellen voor onze opvang. Deze begeleiding werd verzorgd door vluchtelingenwerk. Sommige gingen werken aan een nieuwe procedure en enkelen onderzochten mogelijkheden voor terugkeer, omdat er geen mogelijkheden voor verblijf voor hen bleek te zijn. Vluchtelingenwerk informeerde ons hierover. In een regelmatig overleg bespraken we de voortgang van de begeleiding en de verdere samenwerking.

Na het ontbijt verlaten onze gasten de opvang. Zij gaan overdag vaak naar Villa Vrede en of het UBUNTU-huis. Wij stimuleren dat om daarheen te gaan en daar deel te nemen aan activiteiten.

VRIJWILLIGERS

Voor de opvang van onze gasten zijn naast de huisvesting en financiën, de vrijwilligers van groot belang. Zij zijn 's avonds en 's nachts steeds met 2 mensen in de opvang aanwezig om de dagelijkse gang van zaken te regelen en de gasten een warm welkom te geven. Veel van onze vrijwilligers, de zogenaamde nachtwachten, doen hun werk in de opvang geïnspireerd door hun geloof en meestal naast een baan. Met enige regelmaat worden met succes acties ondernomen om nieuwe vrijwilligers te werven. Periodiek worden de nachtwachten via mail en nieuwsbrieven geïnformeerd over zaken die van belang zijn voor de opvang. Enkele malen waren er bijeenkomsten van het bestuur en de vrijwilligers.

De ingeroosterde nachtwachten zorgen ervoor dat de gasten ontvangen worden in een sfeer van rust en warmte. Ook verstrekken zij brood en drinken. De gasten kunnen vanaf 20.00 uur naar binnen.

's Ochtends moeten zij uiterlijk 8.15 uur naar buiten. Behalve op zaterdag en zondag, dan sluiten we later en kunnen de gasten dus wat uitslapen. Nieuwe nachtwachten worden ingewerkt door de ervaren nachtwachten. De coördinator geeft hen het draaiboek en brengt hen op de hoogte van het BHV-protocol.

In het draaiboek zijn de taken en plichten van de gasten en vrijwilligers beschreven. Belangrijke onderdelen van het draaiboek zijn communicatie, brandveiligheid en sancties bij evt. wangedrag van de gasten. Het draaiboek is een hulpmiddel dat bijdraagt aan een goed verloop van de opvang.

FINANCIËN

De kosten van de opvang worden vrijwel geheel door de gemeente Utrecht vergoed. De jaarlijkse aanvraag voor de gemeentelijke bijdrage is ook voor 2018 gehonoreerd. De dagelijkse inzet van de vrijwilligers vertegenwoordigt daarnaast zowel letterlijk als figuurlijk een enorme waarde. Naast de bijdrage van de gemeente ontvingen we ook een aantal giften. Daarmee konden we wat extra's doen voor onze gasten en de vrijwilligers. De kleine blijken van waardering worden zeer geapprecieerd. Vastgesteld is dat de bestuursaansprakelijkheid voldoende verzekerd is via de Domstadpolis van de gemeente.

HUISVESTING

De opvang van de ongedocumenteerde mannen vindt sinds 1 november 2017 plaats in het tuinhuis De Maliehof aan de Maliebaan. Er zijn in de opvang 24 slaapplekken voor gasten en 2 slaapplekken voor de nachtwachten. Het contact met onze burens verloopt via het overleg dat het Leger des Heils met de buurtbewoners had.

De opvang in de Maliehof wordt zowel door de gasten als door de vrijwilligers als prettig ervaren. Met name de ruime huiskamer is plezierig. Maar ook de slaapkamers zijn ruimer dan op de vorige locatie. Het is prettig dat in de tuin ruimte is om fietsen te stallen. Om geen overlast voor de burens te veroorzaken wordt er vrijwel geen gebruik gemaakt van de tuin.

Aan het eind van het verslagjaar werd duidelijk dat er in de loop van 2019 een eind zou komen aan de opvang in het Maliehuis. Overleg met de gemeente en het zoeken van het bestuur naar een nieuwe locatie heeft nog geen definitief resultaat opgeleverd. Gelet op het belang dat de gemeente hecht aan de pilot LVV zijn we ervan overtuigd dat we opnieuw een locatie zullen vinden om onze gasten onderdak e.d. te bieden. We hopen dat de nieuwe locatie een wat meer definitief karakter zal hebben. Driemaal verhuizen in 5 jaar vraagt veel energie.

SAMENWERKING

LEGER DES HEILS

De samenwerking met het Leger des Heils is prettig en efficiënt. Het LdH heeft sinds 2016 de coördinator van de opvang in vaste dienst genomen en sinds 2017 ook de gastencontactpersoon. Hun inzet voor de opvang is in het convenant dat stichting De Toevlucht en het Leger des Heils maakten, geregeld. Het is onzeker of de praktische samenwerking met het LdH gecontinueerd kan worden, als de opvang in 2019 De Maliehof moet verlaten. Vrij zeker ontstaat er dan een situatie waarin we meer zelfstandig moeten opereren. In principe kunnen we wel gebruik blijven maken van de beveiligers van het LdH bij calamiteiten.

DE OVERHEID

Na de demonstratie in mei 2014 is de gemeente de nachtopvang voor ongedocumenteerde mannen gaan financieren. Eind 2014 ging het Rijk over tot het financieren van de kosten die gemeenten maken voor Brood, Bad en Bed. Daarbij had het Rijk toen al de intentie om een gecentraliseerde opvang voor de opvang van ongedocumenteerden te realiseren. Dat gaat nu vorm krijgen in de LVV's. De gemeenten zien het nog steeds als haar taak om er voor te zorgen dat er geen mensen op straat slapen. Daarover wordt zo nodig, direct of indirect, door ons met de gemeente overlegd. Deze overleggen verlopen in een goede sfeer. In welke mate de rijksoverheid positief blijft bijdragen aan onze opvang zal in de toekomst blijken.

Een belangrijk onderdeel van het overheidsbeleid is het registreren van de gasten van De Toevlucht in het KRIS-registratie-systeem. Toevlucht geeft medewerking aan deze registratie onder de voorwaarde dat de informatie door de gemeente vertrouwelijk zal worden gebruikt en niet aan derden ter beschikking zal worden gesteld.

HULPVERLENEROVERLEG (HO)

Vanaf de start van de opvang in 2013 hebben de coördinator en de geestelijk verzorger van De Toevlucht deel uit gemaakt van het Hulpverlenersoverleg (HO). In dit overleg participeren hulpverleners van STIL, Seguro, De Weerdsingel, Villa Vrede, Omduw, het AZC, Huize Agnes, het ex-AMA team, St. Dienstverlening Buitenlanders en de SNDVU. In dit overleg worden ervaringen uitgewisseld en gezien hoe de organisaties elkaar kunnen bijstaan en versterken. Daar werd ook gekeken naar het activeren van de ongedocumenteerden. Aangezien zij niet mogen werken is het wel lastig om goede activiteiten te vinden. Het lukt mondjesmaat. Villa Vrede beheert de activiteitenlijst.

Naast het HO startte in 2015 een bestuurlijk overleg van de organisaties die met elkaar spreken in het HO. Het doel was om gemeente Utrecht voorstellen te doen over de wijze waarop ongedocumenteerden (beter) geholpen kunnen worden. Het gaat daarbij om aan te geven hoe de keten van hulpverlenende organisaties het beste kan worden ingezet. Bij de voorbereiding van de pilot LVV was deze overlegvorm zeer zinvol.

Sinds 2017 organiseert de gemeente periodiek een managementoverleg. De Toevlucht neemt deel aan dit overleg en kon daardoor meesturen bij de beleidsontwikkelingen. In dit overleg worden de samenwerkingsafspraken tussen gemeente en de hulpverlenersorganisaties in het kader van de pilot LVV opgesteld.

COMMUNICATIE

Op de website staat veel informatie over het werk dat De Toevlucht doet. Dit jaar plaatsten we een filmpje waarin één van onze nachtwachten, Jurjen, uitlegt wat het werken in de opvang als nachtwacht voor hem betekent. Hij roept op basis daarvan op om ook nachtwacht te worden. Op de site is ook een filmpje te vinden over iemand die uit Iran hierheen is gevlucht omdat hij vanwege zijn geloof zijn leven niet zeker was. Op de site wordt aangegeven hoe men zich als nachtwacht kan aanmelden. Via mails, nieuwsbrieven en verslagen informeren we onze nachtwachten, onze gasten en derden.

TOT SLOT

De nachtopvang van ongedocumenteerde mannen blijft nodig omdat er geen aanwijzingen zijn dat er in de komende jaren geen vluchtelingen naar Nederland en dus ook naar Utrecht komen.

De Toevlucht zal dus met de overheid blijven overleggen over brood, bad en bed en begeleiding voor iedere dakloze ongedocumenteerde van buiten de EU. Zij zal dit waar mogelijk of wenselijk is doen samen met anderen. Dat er voor de opvang een goede, doch sobere huisvesting nodig blijft is buiten kijf. Nadenken over de huisvesting in de toekomst is dan ook uitdaging. Zowel de vrijwilligers, medewerker als het bestuur denken met genoeg terug aan het afgelopen jaar. We zijn blij dat we het vele werk ten dienste de ongedocumenteerde mannen in 2018 hebben mogen doen.

Utrecht, 31 mei 2019